

Cercetări multidisciplinare în Stațiunea Zoologică Marină Agigea, începuturile cercetărilor de geologie și geoecologie marină

Se știe că Stațiunea Zoologică Marină Agigea a luat ființă la inițiativa și datorită demersurilor Profesorului Ioan Borcea, membru corespondent al Academiei Române, conform prevederilor Decretului regal nr.810 din 01.03.1926. A fost o realizare excepțională pentru România, fiind prima stațiune științifică care avea ca scop studiul Mării Negre, mai ales studii de oceanografie biologică și de ecologie marină. În anul 1939, stațiunea a primit în administrare, urmărire științifică și management rezervația naturală « Dunele marine de la Agigea ». Această rezervație a avut la început o extindere de cca.25 ha, iar în 1940, în conformitate cu prevederile decretelor-lege nr. 3052 și 3072, a fost redusă cu 15,68 ha, suprafață care a fost utilizată de Ministerul Apărării Naționale pentru amenajarea sistemului de apărare a portului Constanța, denumit « Bateria de tragere Elisabeta a II-a », compusă dintr-un turn de observație și comandă a focului, patru locații de tunuri de 120 mm și galerii de comunicare și adaposturi pentru aceste obiective militare.

Rezervația Agigea a fost înscrisă în categoria IV IUCN ca « Arie de management pentru habitate », Natura-2000 ROSCI 0073, iar din 2016, este considerată « arie naturală de interes național ».

Stațiunea se află în apropierea imediată a portului Constanța Sud și a intrării dinspre mare în canalul Dunăre – Marea Neagră. Stațiunea este compusă dintr-o clădire principală cu laboratoare și birouri pentru cercetători, o clădire pentru acomodarea cercetătorilor care lucrau la stațiune (în fostul centru de comandă a focului) și încă o clădire mai mică unde se găseau diversele servicii administrative ale stațiunii.

Din anul 1970, în conformitate cu Decretul prezidențial semnat de Ceaușescu, toate unitățile care aveau ca obiect de activitate cercetarea științifică a Mării Negre au fost adunate într-o singură unitate de cercetare, Institutul Român de Cercetări Marine (IRCM). Atunci « Stațiunea Prof. Borcea » și activitatea de geologie marină au fost atașate acestui institut și, în consecință, s-a și format Laboratorul de Geologie și Geoecologie Marină, care a funcționat în stațiune.

Istoria stațiunii a avut și momente de « criză » : în anii 1975-1980 în clădirile stațiunii s-a mutat administrația canalului Dunăre – Marea Neagră care era în faza de finalizare a ecluzei de ieșire în mare, în portul Constanța Sud. În consecință, toate activitățile de

cercetare din Stațiunea de la Agigea au fost mutate în Constanța. De asemenea, extinderea spre Sud a portului Constanța și construirea digului Sud, de protecție a portului, au separat stațiunea « Prof. Borcea » și rezervația de dune Agigea de zona costieră și de mare, modificându-se astfel substanțial condițiile de mediu și de lucru.

Tot în această perioadă începuseră prospecțiunile seismice marine pentru evidențierea potențialului de hidrocarburi al șelfului românesc al Mării Negre și de construire a primelor platformelor de foraj marin destinate valorificării acestor resurse energetice marine. Laboratorul de Geologie Marină din cadrul Institutului de Cercetări Marine din Constanța a avut ca sarcină studiul condițiilor geotehnice, de stabilitate, pentru amplasarea în siguranță a platformelor de foraj care urmau să lucreze pe șelful continental al Mării Negre pe stucturile geologice cu potențial de hidrocarburi evidențiate prin cercetările de seismică marină.

De asemenea, au fost începute lucrările de cartare geologică la scările 1 : 200.000 și 1 : 50.000 a șelfului Mării Negre care intră în jurisdicția României. Au fost continuate cercetările geologice în Delta Dunării pentru descoperirea de noi zăcăminte de minerale grele (în principal de Zirconiu și Titan, dar și alte metale strategice). Cercetările de dinamica și structura zonei costiere, atât în zona frontului deltei, cât și în zona sudică a litoralului românesc, au fost continuate cu detalierea anumitor sectoare de mare interes economic și social. Aceste cercetări s-au desfășurat în cadrul IRCM, în clădirile stațiunii de cercetare marină Prof. Ioan Borcea de la Agigea.

Activitățile menționate au avut de înfruntat dificultăți datorate inexistenței sau insuficienței infrastructurii de cercetare corespunzătoare – navă de cercetare, echipamente științifice specifice activităților, lipsei sau insuficienței de expertiză a personalului. Totuși, grație sprijinului Acad. Ioan Ursu și Acad. Mihai Drăgănescu, conducători ai Consiliului Național pentru Știință și Tehnologie (CNST), și al consilierilor N. Cernescu și A. Manilici, problemele menționate începuseră să se rezolve. Singura problemă care a fost imposibil de rezolvat în acea perioadă a fost cea a navei de cercetare corespunzătoare pentru cercetările geologice directe pe mare.

În anul 1975, s-a luat decizia (prin decret Prezidențial) de a transfera activitățile de cercetare de geologie marină la Institutul de Geologie și Geofizică (IGG) din București și de a înființa o sucursală a acestuia la Constanța.

În anii care au urmat, a existat o colaborare strânsă între IGG, IRCM și Stațiunea de cercetări marine de la Agigea.

În anul 1993, a fost înființat mai întâi Centrul Român de Geologie și Geoecologie Marină, care apoi s-a transformat, în anul 1996, în Institutul Național de C&D pentru Geologie și Geoecologie Marină – GeoEcoMar, care a reușit cu multe eforturi reconvertirea unui trawler oceanic desafectat în nava de cercetare marină multidisciplinară « Mare Nigrum ».

Oricum, se poate afirma că începuturile cercetării științifice marine sistematice de geologie și geofizică au fost făcute la Stațiunea de cercetări marine « Prof. Ioan Borcea » de la Agigea.

Comunitatea geologilor și geofizicienilor din România ar vrea să transmită Stațiunii “Prof.Ioan Borcea”, cu ocazia centenarului de la înființare, urările cele mai calde de succese și dezvoltare în anii ce urmează, să pășească pe urmele luminoase ale Profesorului care a pus bazele acestei instituții și să realizeze cercetări de înaltă calitate științifică, demne de prestigiul părintelui stațiunii.

Acad. Nicolae Panin
Președinte al Secției de Științe Geonomice
Academia Română

04.11.2025